

Генацыд не мае тэрміну даўнасці: апавяданні вязняў нямецкіх канцлагераў

“Грудное дзіця фашысты кінулі на зямлю і ўдарылі палкай па галаве, каб не перашкаджаў маці капаць акопы” «” у канцлагеры сартавалі людзей, а пасля спальвалі ў печы тых, хто не мог працаваць і быў не патрэбны»... усё гэта з матэрыялаў крымінальнай справы аб генацыдзе беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. “Маяк” пры падтрымцы пракуратуры Гомельскага раёна працягвае публікаваць паведамленні з пратаколаў допыту людзей, якія сталі відавочцамі тых злачынстваў.

Сястра схапіла хлеб, а жанчына крычыць ёй: «Кінь, ён атручаны!»

Вайна прыйшлася на ранняе дзяцінства Клары Рыгораўны. Да гэтага часу памерла мама, бацька пайшоў на фронт, а яна разам з двума сёстрамі засталася адна. Малодшую 2-гадовую сястрычку забрала да сябе ў дом пажылая сваячка. Выжываць у акупаванай ворагам роднай вёсцы Бэрвены, што ў Кармянскім раёне, даводзілася ўдваіх, пакуль іх з аднавяскоўцамі не адправілі ў сумна вядомы канцлагер Азарычы.

Былая вязніца канцлагера распавядае:

– У вёсцы пражылі некалькі гадоў, пакуль нас у лютым ці сакавіку не адправілі ў канцлагер. Старэйшай сястры тады было 15 гадоў, мне – 10. Не даходзячы да канцлагера, нас сартавалі на тых, хто можа працаваць, і непрацаздольных. Памятаю, як у жанчыны немцы выхапілі грудное дзіця, кінулі яго на зямлю і ўдарылі палкай па галаве. Яна патрэбна была ім, каб капаць акопы, а дзіця апынуўся перашкодай. Як жа моцна крычала жанчына, проста жах...

І вось ідзем мы ўжо далей па дарозе, а перад намі-па снезе босы маленькае дзіця і плача, яго маму адправілі з тымі, хто мог спатрэбіцца немцам у якасці працоўнай сілы. І вось прыйшлі мы на месца, усіх размясцілі пад адкрытым небам на балоцістай мясцовасці, без ежы і вады. Сястра знайшла чыёсьці Дарослае паліто і апранула на мяне, а таксама хустку і дзіравыя чаравікі. Але ўсё роўна ад холаду ўсё ледзянела. Аднойчы я ледзь да смерці не змерзла, тады я нават пачала апускацца ў сон. Памятаю, сніцца мне, што нахштальт выходжу з балота, непадалёк стаяць дома. Думаю, пайду і пагрэюся. Заходжу, а там жанчына пячэ бліны. Я кажу: “Цётка, пусці мяне на печ пагрэцца”. А яна мне: “Лезь, дзетка”. Я залезла на печ, і так мне стала добра, цёпла. І тут чую гучны голас, апрытомнела, паглядзела на свае рукі, а яны ўсе сінія. Напэўна, кроў ўжо застыла, і я пачала засынаць. І вось знайшоўся добры чалавек, які паднёс мяне да вогнішча і адагрэў.

Памятаю, немцы прывозілі цвёрды хлеб, ён быў, як цэгла. Гэты хлеб яны наўмысна кідалі ў галовы і твары людзей, ад такіх удараў некаторыя нават гінулі. Аднойчы сястра схапіла хлеб, а жанчына крычыць ёй: «Кінь, ён атручаны!»

Пасля па канцлагеры сталі хадзіць чуткі, што нашым пакутам хутка прыйдзе канец. У ноч перад вызваленнем з палону казалі, што нікому не спаць. А потым была перастрэлка і нас вызвалілі. З лагера выходзілі адзін за адным, нас папярэдзілі, што вакол усё замініравана. Калі ўбачылі нашых салдацікаў, то радасці не было мяжы. Быццам мёртвыя зноўку ўваскрэслі.

У тэму

Упершыню пра лагер смерці Азарычы свет пачуў 14 лютага 1946 года, калі на Нюрнбергскім працэсе памочнік галоўнага абвінаваўцы ад СССР Леў Смірноў прадставіў суду дакументы аб злачынствах фашыстаў на беларускай зямлі. Адзін з іх абвяшчаў: «19 сакавіка 1944 года наступаючыя часці Чырвонай Арміі ў раёне мястэчка Азарычы Палескай вобласці Беларускай ССР знайшлі на пярэднім краі нямецкай абароны арміі тры

канцэнтрацыйных лагеры, у якіх знаходзілася больш за 33 тысячы дзяцей, непрацаздольных жанчын і старых...». Іншыя дакументы даказвалі наўмыснае выкарыстанне нацыстамі бактэрыялагічнай зброі: старых, жанчын і дзяцей наўмысна заражалі сыпным тыфам.

У лагеры, дзе сарціравалі людзей, усіх распраналі і стрыглі. Некаторых потым спальвалі

Калі пачалася вайна, Аляксандры Савельеўне было 2 года. У канцы верасня 1943 года яна разам з мамай і малодшай сястрой трапіла ў сартавальны лагер, які знаходзіўся ў Польшчы.

Былая малалетняя вязніца ўспамінае:

– У лагеры, дзе сарціравалі людзей, усіх распраналі і стрыглі. А пасля спальвалі ў печы тых, хто не мог працаваць і быў не патрэбны. Нас адабралі ў якасці працоўнай сілы, аранулі і павезлі ў іншы лагер, які знаходзіўся недалёка ад Вены. Там мы жылі ў бараку. Мама працавала, а я прыглядала за малодшай сястрой. Потым усё захварэлі шкарлятынай або дыфтэрыяй. Дзеці пачалі гінуць, памерла і мая малодшая сястрычка, ёй было тады 3 года. Вось і жыву за ўсіх адна.

Мама казалі, што я была такая непаседа: падлезу пад калючы дрот і іду гуляць. Памятаю, неяк падыходзіць да мяне мужчына і кажа: “што ты ходзіш тут адна, а як бамбіць пачнуць? Усё, хутка мукі скончацца і нас вызваляць”. Калі вызвалілі нас з канцлагера, мне было 6 гадоў. Вось што я памятаю пра дзяцінства за калючым дротам.

T